

ITSENÄISEN SUOMEN HISTORIA LYHYESTI

SUOMEN
PRESIDENTIT

SUOMEN ENSI ASKELEET 1917

- Ensimmäinen maailmasota oli syttynyt 1914.
- Maaliskuussa 1917 Venäjä taipui palauttamaan Suomen perustuslaillisen, autonomisen aseman.
- Heinäkuussa eduskunta otti ns. *valtalailia* itselleen muun kuin ulko- ja sotilaspolitiikan, mutta Venäjän väliaikainen hallitus hajotti eduskunnan.
- 15. marraskuuta uusi eduskunta irrotti Suomen kokonaan anarkiaan vajonneesta Venäjästä.
- Bolshevikit kaappasivat vallan Venäjällä lokakuussa 1917.
- Senaatti vahvisti eduskunnan hyväksymät kunnallislait ja lain kahdeksan tunnin työpäivästä 27.11.1917.
- Itsenäisyyspäiväksi valittiin myöhemmin 6. joulukuuta, jolloin eduskunta hyväksyi **Svinhufvudin** johtaman senaatin antaman itsenäisyysjulistuksen.
- Suomi itsenäistyi 1917 Venäjästä osin siellä tapahtuneen bolshevikkivallankumouksen myötä sekä oman valtiollisen ja yhteiskunnallisen kehityksensä tuloksena.

NUKARIN KOULUN OPPILAITA RYHMÄKUVASSA 1917 (NURMIJÄRVEN MUSEO)

KAIKESTA ON PULA!

- Venäjä ei enää auttanut: ruokapula, vaatepula, polttoainepula
- keinottelu kukoistaa
- työttömyyttä, lakkoja
- sairaudet leviävät, mm. tuberkuloosi
- torpparilakia valmistellaan
- juna nopein liikkumismuoto.

MAITOA JONOTETAAN OULUSSA. (SAMULI PAULAHARJU, MUSEOVIRASTO, KANSATIETEEN KUVAKOKOELMA)

SUOMEN HISTORIAN TRAAGISIN AIKA, KEVÄT 1918

- Tammikuussa alkoi *vapaussota* noin 75 000 venäläisen sotilaan karkottamiseksi maasta.
- Samaan aikaan alkoi *sisällissota*, jossa *punaiset* halusivat liittyä sosialistiseen vallankumoukseen ja *valkoiset* halusivat kukistaa kapinan ja säilyttää demokratian.

PUNAVANKEJA VARTIJOINEEN TAMPEREEN KESKUSTORILLA 6.4.1918
(MUSEOKESKUS VAPRIIKKI)

- Laillisen hallituksen joukkojen eli valkoisten voittoon toukokuussa päättynyt sota vaati kaikkiaan 36 000 kuolonuhria, joista huomattavin osa menehtyi teloituksissa sekä nälkään ja tauteihin vankileireillä.
- Sodan jälkeen toukokuussa 1918 tynkäeduskunta valitsi valtionhoitajaksi **P.E. Svinhufvudin** ja vaihtoi leijonalipun siniristilipuksi.
- Eduskunta muutti elokuussa Suomen monarkiaksi ja valitsi lokakuussa kuninkaaksi Hessenin maakreivi **Friedrich Karlin**, mutta tämä kieltäytyi ja Suomi päätti ottaa tasavaltaisen hallitusmuodon.
- Saksan hävittyä maailmansodan valtionhoitajaksi valittiin joulukuussa 1918 vapaussodan ylipäällikkönä toiminut kenraali **C. G. Mannerheim**.
- Kansa oli jakautunut kahtia.

LISÄÄ DEMOKRATIAA, LISÄÄ TEOLLISUUTTA

- Kansanvalta laajeni merkittävästi marraskuussa 1917 säädettyjen **kunnallislakien** myötä. Aiemmin äänioikeus perustui varallisuuteen, mutta nyt äänioikeuden saivat kaikki 20 vuotta ennen vaalivuotta täyttäneet.
- 1918 astui voimaan laki vuokra-alueiden lunastamisesta, ns. torpparilaki.
- **Torpparit ja mäkitupalaiset saivat lunastaa viljelemänsä maat ja metsät itselleen.**
- Teollisuus joutui etsimään uudet markkinat lännestä ja kehittymään.
- Valtio alkoi sijoittaa rahaa valtionyhtiöihin ja sähkövoimaan.

KERAVAN KAUPPALAN ENSIMMÄINEN, VUONNA 1924 VALITTU KAUPPALANVALTUUSTO RYHMÄKUVASSA APTEEKKARI LINDSTRÖMIN APTEEKKITALON EDUSTALLA. (KERAVAN MUSEO)

KAARLO JUHO STÅHLBERGIN AIKA 1919–1925

- Vuoden 1919 *hallitusmuodossa* vahvistettiin poliittiset perusoikeudet, sanan-, yhdistymis- ja kokoontumisvapaus. Suomesta tuli tasavalta.
- Presidentille annettiin oikeus hajottaa eduskunta, nimittää hallitus ja määrätä ulkopolitiikasta. Oikeudet olivat hyvin vahvat.
- Eduskunta valitsi ensimmäiseksi presidentiksi **K.J. Ståhlbergin** heinäkuussa 1919.
- Suomen ja Neuvosto-Venäjän rauhansopimus solmittiin **Tartossa** lokakuussa 1920. Siinä Suomi sai Petsamon alueen ja luovutti Repolan ja Porajärven kunnat Neuvostoliitolle.
- 1921 säädettiin laki yleisestä oppivelvollisuudesta.
- 1922 **Lex Kallio** takasi halpaa maata pientilallisille ja maata myös maattomille.
- Suomessa oli kova pula ruuasta, vilja-apua saatiin Ruotsista ja Tanskasta USA:n takaamana.
- Presidentti armahti punavangit, kansallisen eheytyksen tie alkoi.

- **Ester Ståhlberg** perusti *Koteja kodittomille lapsille* -järjestön, nykyisin *Pelastakaa lapset ry.*

VIEREMÄN NISSILÄSSÄ SIJAINNEEN AHVENLAHDEN SAVUPIRTIN PERHE "PETTUSAVOTASSA" 1918. EMÄNTÄ SURVOO KUIVATTUA PETTUA, MÄNNYN NILASTA TEHTYÄ VILJAN JATKETTA, HUHMARESSA JA ISÄNTÄ SEULOO JAUHOJA. (IVAR ALEKSANDER EKSTRÖM, VARKAUDEN MUSEO)

LAURI KRISTIAN RELANDERIN AIKA 1925-1931

- 1926 maassa oli sosiaalidemokraattinen vähemmistöhallitus.
- Lapuan liike, oikeistolainen, radikaali kansanliike, halusi rajoittaa kommunistien ja sosiaalidemokraattien toimintaa.
- Kommunistien toiminta lakkauttiin ns. kommunistilaeilla 1930. Kommunistit eivät saaneet äänestää ja heidän kirjapainonsa suljettiin.
- Elintason nousu katkesi 1929 alkaneeseen maailmanlaajuiseen talouslamaan.
- Suomessa lamaa kutsuttiin pulavuosiksi. Ne olivat ankarimmillaan 1930-1933.
- Neuvolatoiminta otti ensi askeleitaan kaupungeissa Mannerheimin lastensuojeluliiton ja Arvo Ylpön avulla.
- Yleisradio aloitti radiolähetykset vuonna 1926.
- Suomi saa mainetta urheilumaana, juoksijat **Paavo Nurmi** ja **Ville Ritola** ja painijat, kuten **Kalle Anttila** veivät Suomea maailmankartalle.
- 28 000 suomalaista muutti siirtolaisiksi Pohjois-Amerikkaan.

SATA VUOTTA SITTEN JOKA KOLMAS LAPSI KUOLI JO VAUVANA.
NYT SUOMEN NEUVOLATOIMINTA ON MAAILMAN HUIPPUA. (MLL)

PEHR EVIND SVINHUFVUDIN AIKA 1931-1937

- Suomen kansanvalta vahvistui ja talous kehittyi suotuisasti 1920- ja 1930-luvuilla.
- Presidentiksi valittu **Svinhufvud** kukisti oikeistoradikaalien Mäntsälän kapinan vuonna 1932.
- Suomi lähentyi pohjoismaita.
- Vuonna 1919 alkanut kieltolaki, joka kielsi alkoholin käytön, kumottiin 1933, perustettiin valtion oma OY Alko AB.
- Asumistaso oli varsin matala. Vuonna 1930 WC oli yhdeksässä asunnossa sadasta ja kylpyhuone kahdessa asunnossa sadasta. Alle puolet asunnoista oli sähköistetty.
- Autoistuminen ja bussiliikenne kehittyivät.
- Suomi on 3,6 miljoonan asukkaan maa- ja metsätalousmaa.
- **Mannerheimista** tehtiin sotamarsalkka, koska pelättiin sota ja alettiin varustautua siihen.

KIELTOLAIN AIKANA TAKAVARIKOITUA ALKOHOLIA. (MUSEOVIRASTO)

KYÖSTI KALLION AIKA 1937-1940

- 1937 Suomi täytti 20 vuotta ja maassa oli ensimmäinen keskustan ja sosiaalidemokraattien muodostama **punamultahallitus**.
- Laki kansaneläkkeestä säädettiin.
- 12.6.1938 avattiin Olympiastadion. Suomelle oli myönnetty kesäolympialaiset 1940, mutta niitä ei pidetty II maailmansodan takia.
- 105 päivää kestäneen **Talvisodan** (30.11.1939-13.3.1940) jälkeen Suomi joutui allekirjoittamaan Neuvostoliiton sanelemat, raskaat rauhanehdot.
- Neuvostoliitolle menetettiin maata 10% Suomen pinta-alasta.
- Sodan menetykset henkilöinä; 25 904 kaatunutta, 439 557 haavoittunutta.
- 420 000 evakolle piti löytää koti.

EVAKKOJA, 1939. (THÉRÈSE BONNEY, MUSEOVIRASTO)

RISTO RYTI, JATKOSODAN AJAN PRESIDENTTI 1940-1944

- Jatkosota Neuvostoliittoa vastaan taisteltiin 25.6.1941–19.9.1944.
- Suomi sai aseita, ruokaa, kalustoa ja miehiä Saksalta ja saksalaiset saivat luvan hyökätä Neuvostoliittoon Suomen kautta **operaatio Barbarossassa**.
- Katso noin neljän minuutin tietoisvideo jatkosodasta.
- Risto Ryti teki omissa nimissään Ribbentrop-sopimuksen Saksan kanssa. Näin saatiin apua Saksalta Kannaksen suurhyökkäyksen torjumiseen.
- Ryti erosi ja sopimus raukesi. Suomi aloitti irrottautumisen sodasta.
- 93 000 kaatunutta, 30 000 leskeä, 50 000 sotaorpoa.

MANNERHEIM JA RYTI TARKASTAVAT JOUKKOJA ENSOSSA 4. KESÄKUUTA 1944. (WIKIMEDIA COMMONS)

▶ [HTTPS://WWW.YOUTUBE.COM/WATCH?V=TPNsoPRRPol](https://www.youtube.com/watch?v=TPNsoPRRPol)

MANNERHEIM IRROTTAA SUOMEN SODASTA PRESIDENTTIAIKANAAN 4.8.1944–8.3.1946

- Moskovan välirauha allekirjoitettiin 19. syyskuuta 1944 .
- Jatkosodan välirauhanehtoihin kuului saksalaisten joukkojen pakottaminen pois Suomesta, mikä johti Lapin sotaan Saksaa vastaan.
- Saksalaisia oli Lapissa 213 000 miestä sekä hevosiä ja moottorikalustoa.
- Vetäytyessään saksalaiset polttivat Lapin sillat ja asumukset. Lapin asukkaita evakuoitiin Ruotsiin ja eteläiseen Suomeen.
- Rauhanteossa Suomi menetti Petsamon ja vuokrasi Porkkalan Neuvostoliitolle sotilastukikohdaksi.
- Neuvostoliitolle maksettiin raskaat sotakorvaukset, 300 miljoonaa dollaria (USD).
- Karjala menetettiin ja sen asukkaat, ns. siirtoväki asutettiin uudelleen.
- Kommunistien toiminta laillistettiin.
- 1944–1947 liittoutuneiden valvontakomissio majaili Helsingin hotelli Tornissa ja valvoi rauhanehtojen toteutumista.
- Sotasyyllisyysoikeudenkäynneissä tuomittiin mm. sodan ajan presidentti, **Risto Ryti**, vankilaan.

SUOMALASEVAKKOJEN HENKILÖLLISYYTTÄ SELVITETÄÄN HAAPARANNASSA SYKSYLLÄ 1944. (ROLLFOTO, MUSEOVIRASTO, HISTORIAN KUVAKOELMA)

PAASIKIVI, RAUHANOMAISEN RINNAKKAISELON TASAPAINOILIJANA, 1946–1956

- Välikauha vahvistettiin Pariisin rauhassa 1947.
- Ulkopoliitikassa otettiin tarkkaan huomioon Neuvostoliiton edut, maiden välille solmittiin sopimus ystävydestä, yhteistoiminnasta ja avunannosta, YYA.
- Suomea jälleenrakennettiin, yli 100 000 uutta kotia siirtoväelle, rintamamiehille ja kotinsa menettäneille.
- Kouluruokailusta tuli ilmaista 1948.
- Teollisuuslaitoksia rakennettiin, että saatiin sotakorvaukset maksettua.
- Suomi liittyi Yhdistyneisiin kansakuntiin (YK) ja Pohjoismaiden neuvostoon (PN).
- Neuvostoliitto palautti Porkkalan alueen 1956.

COCA COLA TULI SUOMEEN HELSINGIN OLYMPIALAISTEN AIKAAN 1952.
(OLYMPIA-KUVA OY, HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO)

URHO KEKKOSEN 25 VUOTTA, 1956–1981

- Kauppa Neuvostoliiton kanssa kukoisti.
- Suomalainen muotoilu sai maailmanmainetta.
- Säännölliset televisiolähetykset alkoivat 1957. Televisiot kodeissa alkoivat yleistyä 1960-luvulla.
- Viisipäiväinen, 40-tuntinen työviikko astui voimaan 1966.
- Maaltamuutto kaupunkeihin kiihtyi 1960–1970 -luvuilla, Ruotsiin muutti reilut 300 000 suomalaista.
- Nuorisokulttuuri syntyi, rokkia, hippejä, ehkäisytabletteja.
- Ympäristöliike syntyi, innoittajana kirja *Silent Spring*, ympäristömyrky DDT kiellettiin 1970-luvulla.
- Opiskelijaradikalismi ja rauhanaktivismi syntyivät.

KORKEAKOULUDEMOKRATIAA VAATIVA MIELENOSOITUSKULKUE LÄHDÖSSÄ SENAATINTORILTA EDUSKUNTATALOLLE 1970. (SIMO RISTA, HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO)

...URHO KEKKOSEN AIKA, 1970-LUKU

- YYA-sopimusta jatkettiin 20 vuodella 1970.
- 1971 homoseksuaalinen kanssakäyminen laillistettiin.
- Poliittika tuli kouluihin, vasemmistoradikalisoituneen Teiniliiton myötävaikutuksella perustettiin kouluneuvostot (1973–1985).
- Suomi siirtyi asteittain peruskoulujärjestelmään 1972–1977.
- Keskiolut vapautettiin Alkosta kaappoihin.

OPPILAAT RUOKAILEVAT PIHLAJISTON ALA-ASTEEN RUOKALASSA 1979.
PERUSKOULU TOTEUTUI PÄÄKAUPUNKISEUDULLA 1977.
(STEFAN BREMER, HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO)

MAUNO KOIVISTON AIKA 1981–1994

- YYA-sopimusta jatkettiin 20 vuodella 1983.
- Tietokoneet alkoivat tulla koteihin ja matkapuhelimet ja cd-levyt yleistyivät.
- **Tshernobyli**ssa Ukrainassa tapahtui ydinvoimalaonnettomuus 26.4.1986
- Berliinin muuri murtui 9.11.1989, Saksat jälleenyhdistyivät 3.10.1990.
- Baltian maat saivat itsenäisyytensä takaisin 1990–1991.
- Neuvostoliitto hajosi 1991 lopulla.
- 1992 sovittiin YYA-sopimuksen purkamisesta Suomen ja Venäjän välillä.
- Vuoden 1994 loppuun mennessä 11 000 inkeriläistä paluumuuttajaa tuli Suomeen.

IHMISIÄ KIIPEÄMÄSSÄ BERLIININ MUURILLE. (SUE REAM, WIKIMEDIA COMMONS)

MARTTI AHTISAAREN AIKA 1994–2000

- **Martti Ahtisaari** valittiin tasavallan presidentiksi ensimmäisessä suorassa presidentinvaalissa.
- **Riitta Uosukaisesta** tuli Suomen ensimmäinen naispuolinen eduskunnan puhemies.
- 28.9.1994 autolautta **Estonia** upposi Itämerellä – 852 ihmistä kuoli.
- Suomessa järjestettiin kansanäänestys EU-jäsenyydestä 1994. Jäsenyyttä kannatti 56,9% äänestykseen osallistuneista.
- 1995 Suomi, Ruotsi ja Itävalta liittyivät Euroopan unioniin (EU).
- Eduskunta hyväksyi lain naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta.
- Suomen jääkiekkomaajoukkue saavutti ensimmäisen kerran maailmanmestaruuden Tukholmassa 1995.
- 1999 Suomessa järjestettiin ensimmäiset europarlamenttivaalit, joissa kävi äänestämässä vain 31,4% äänioikeutetuista.
- 1999 **Vladimir Putin** astui valtaan Venäjällä.

(PIXABAY)

TARJA HALOSEN AIKA 2000–2012

- Suomi sai ensimmäisen naispresidentin ja uudistettu perustuslaki astui voimaan 1.3.2000.
- 2001 homoseksuaalien parisuhderekisteröinnit sallittiin.
- New Yorkissa tapahtui terrori-isku World Trade Centeriin 11.9.2001.
- Markka vaihtui euroon 2002.
- 2002 turvallinen arki Suomessa järkkyy – pommisku Myyrmannin kauppakeskuksessa, seitsemän kuollutta.
- 15.4.2003 **Anneli Jäätteenmäestä** tuli Suomen ensimmäinen naispääministeri.
- 2006 **Lordi** voitti Euroviisut, 90 000 ihmistä kokoontui Kauppatorille juhlimaan.
- 2007 tupakointi kiellettiin ravintoloissa ja kahviloissa.
- 2009 Nobelin rauhanpalkinto **Martti Ahtisaarelle**.
- 2010 läänit lakkautettiin ja niiden tilalla alkoivat toimia aluehallintovirastot.
- Newsweek-lehti valitsi Suomen maailman parhaaksi maaksi elinolojen perusteella 2010.

WORLD TRADE CENTER 11.9.2001
(WALLY COBETZ)

SAULI NIINISTÖN AIKA 2012—

EUROOPAN PAKOLAISKRIISI (WIKIMEDIA COMMONS)

- Katso WWW.TPK.FI
- etsi tapahtumia
- [HTTP://ITSENAISYYS100.FI/KRONOLOGIA/](http://ITSENAISYYS100.FI/KRONOLOGIA/)
- muut internetlähteet, esim. wikipedia.